

FORSSAN MUSEO

TOIMINTAOHJELMA
2018 - 2023

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Museo profiloituu tekstiiliin	2
3. Resurssit	3
3.1. Kokoelmat	3
3.1.1. Kulttuurihistoriallinen kokoelma	3
3.1.2. Tekstiiliteollisuuden kokoelma	4
3.1.3. Valokuvakokoelma	5
3.1.4. Kirjakokoelma	5
3.1.5. Arkistot	5
3.1.6. Kaupungin taidekokoelma	5
3.2. Henkilökunta	6
3.3. Tilat	7
3.3.1. Forssan museo	7
3.3.2. Tekstiiliteollisuuden kokoelman tilat	8
3.3.3. Ronttismäen tehtaalamuseo	9
3.3.4. Muut säilytystilat	9
3.4. Talous	10
4. Digitaaliset palvelut	11
4.1. www.piiipunjuurella.fi	12
4.2. Sosiaalisen median kanavat	12
4.3. Museon verkkosivut	13
4.4. <i>Kuosien digitointi</i>	13
5. Yleisöpalvelu kohteissa	14
5.1. Forssan museo	14
5.2. <i>Kuosikokoelman tilat ja palvelukonsepti</i>	17
5.3. Ronttismäen tehtaalamuseo	20
6. Tietopalvelu	21
7. Näyttelyt ja julkaisut	22
8. Tiivistelmä	23

1. JOHDANTO

Kävijämäärät ja kiinnostus museoita kohtaan ovat suuremmat kuin koskaan Suomessa, kiitos vuonna 2015 lanseeratun Museokortin. Museot ovat myös onnistuneet kehittämään palveluitaan ja kohtaavat yleisönsä entistä monipuolisemmin. Museoiden yhteiset tavoitteet ja mahdollisuudet hyvinvoinnin, matkailun ja koulutuksen kanssa on tunnustettu. Näistä matkailu on selvästi voimistuva ala. Museot kaupunkien tärkeimpinä matkailukohteina ovat vetovoimatekijöitä. Forssan museon kävijöistä yli puolet tulee kaupungin ulkopuolelta, eli museon olemassaolo tuo paikkakunnalle vähintään 200 000-300 000 matkailijaeuroa vuodessa (kts. Tutkimus museoiden taloudellisesta vaikuttavuudesta/ Vaasan yliopisto 2013).

Tulevat toimintavuodet ovat silti talouden kannalta haastavia. Forssan seutu ei ole muun Suomen tavoin päässyt uuteen nousuun edellisestä lamasta. Yritysten väheneminen ja työikäisen väestön poismuutto vaikuttaa verotuloihin. Kunnan on entistä huolellisemmin suunniteltava taloutensa, ja museon sen yksikkönä kehitettävä omia ansaintatapoja.

Käsillä oleva toimintaohjelma on saanut vaikutteita museoalan tuoreesta museopoliittisesta ohjelmasta. On myös huomioitu valmisteilla oleva uusi museolaki ja uusi laki kulttuurilaitosten valtiosuuksista. Forssan museo on saanut olla mukana sekä museo-ohjelman että uusien lakien valmisteluissa. Kaikki uudistukset suuntaavat museoita aktiivisuuteen, yhteisöllisyyteen ja profiloitumiseen.

Tämän ohjelman valmistelussa on huomioitu myös kaupungin yhteinen Forssa, koko elämän väarti -strategia, Järkivihreä Forssa-toimintatapa ja Lasten Forssa-toimintaohjelma niin, että museon erityispiirteet ja perustehtävät säilyvät ja tukevat muiden yksiköiden toimintaa. Toimintaohjelmaan on myös suodattunut koko joukko kaupunkilaisten museolle esittämiä toiveita, ideoita ja palautteita.
Forssassa 12.06.2018

Pasi Vikman
Sitlan jäsen, SDP

Lotta Saarenmaa
Sitlan varapuheenjohtaja, KOK

Jarmo Pynnönen
sivistystoimenjohtaja

Maarit Järveläinen
kirjastotoimenjohtaja

Kati Kivimäki
museonjohtaja

Asta Louhelo
amanuessi

Kristiina Huttunen
projektikoordinaattori

Tuuli Ravantti
projektityöntekijä

2. MUSEO PROFILOITUU TEKSTIILIIN

Museotoiminta siirtyi Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistykseltä Forssan kaupungin hoitoon vuonna 2010. Ensimmäisen toimintaohjelman (Forssan museon strategia 2012 - 2017) aikana Forssan museon toimintaa kehitettiin Vorssammuseo 3.0 -projektissa, jossa muokattiin asiakastyötä, avattiin sähköisiä palveluita ja uudistettiin Forssan museon perusnäyttely. Museo paransi suoritustaan kaikilla mittareilla: oma tuotto lisääntyi, käyttäjämäärät nousivat ja vaikuttavuus parani. Vuoden museo 2014 -palkinto ja v. 2015 ehdokkuus vuoden eurooppalaiseksi museoksi kruunasivat onnistuneen uusiutumisen ja toivat paljon kävijöitä.

Tulevan toimintakauden tärkein kehittämiskohde on Forssan tekstiilimuseo ja -arkisto. Keskeinen kysymys on, miten tekstiiliperintö saataisiin nykyistä paremmin säilymään ja esiin käytössä olevilla resursseilla. Syksyllä 2017 alkoi Maaseuturahaston tuella Tyykistä tulevaisuuteen -hanke, joka loi suunnitelman tekstiilikokoelman tulevaisuudesta. Projektissa on haastateltu kaupunkilaisia, haettu kokemuksia vastaavista kokoelmista Ruotsissa, Tanskassa, Englannissa ja Ranskassa, sekä kartoitettu muutoshankkeen vaatimuksia ja taloutta. Hankkeessa on ilmennyt, että yleinen tahtotila tekstiiliperinnön esiintuomiseksi on vahva. Tavoitteeksi onkin kirkastunut ajatus Kuosikeskuksesta, jossa arkistokokoelma ja yleisötila on yhdistetty, ja josta kuoseja ja niiden tarinoita kumpuaa julkisiin tiloihin ja kaupungille. Miten tähän sitten päästään, on tulevien vuosien tärkein tehtävä. Ratkaisut ulottuvat museon kaikkiin resursseihin: tiloihin, kokoelmiin, henkilökunnan toimintaan ja tietysti rahoitukseen.

Tässä toimintaohjelmassa museon toimintaa tarkastellaan resurssien (kokoelmat, henkilökunta), tilojen (näyttely- ja säilytystilat) ja palveluiden näkökulmasta (digitaaliset palvelut, palvelu kohteissa, tietopalvelu, näyttelyt ja museokauppa). Moni museon toiminta on viime vuosien kehittämisen tuloksena hyvässä kuosissa, ja saa jatkaa nykyiseen tapaan. *Muutoskohteet on kirjoitettu kursivilla, jotta lukijan on helppompaa ymmärtää, missä puhutaan tavoitteesta, missä nykyisestä toiminnasta.*

Forssan kaupungin uusien jouluvalojen aiheet löytyivät forssalaisen teollisen tekstiilin historiasta: vuoden 1909 krefongista ja 1910 flaneletista. Kuva: Forssan museo, teollisen tekstiilin kokoelma.

3. RESURSSIT

3.1. Kokoelmat

Forssan museon kokoelmat koostuvat kulttuurihistoriallisesta esinekokoelmasta, valokuvista, arkistoista, kirjakokoelmasta ja tekstiiliteollisuuden kokoelmasta. Museon hallintaan on osoitettu myös kaupungin taidekokoelmat. Kokoelmien laadusta, hoidosta, kartunnasta ja käytöstä on laadittu erillinen Forssan museon kokoelmapoliittinen ohjelma. Kokoelmien kautta Forssan museolle on tunnustettu kaksi valtakunnallista tallennusvastuuta: forssalainen tekstiiliteollisuus painetun kankaan osalta ja Rakennusvalmiste Oy.

3.1.1. Kulttuurihistoriallinen kokoelma

Forssan museon kulttuurihistoriallisen kokoelman ytimen muodostaa Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen esinekokoelmat (n. 25 000 esinettä). Esko Aaltonen v. 1923 perustama Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen kartutti kokoelmia lahjoitusten tai ostojen kautta. Kotiseutuperinteen tallentaminen ja sen kautta kotiseututunteen nostattaminen oli yhdistyksen keskeinen tehtävä. Yhdistyksen museona seutukunnallisuus ja kotiseutututkimus olivat museon toiminnassa keskeisellä sijalla vuoden 2009 loppuun saakka. Lounais-Hämeen museo vaihtoi nimensä Forssan museoksi v. 2006 ja siirtyi kaupungin hoitoon v. 2010. Samalla painopiste kokoelmatyössä siirtyi Forssan tehdasyhteisön kulttuuriperintöön. Vuodesta 2010 lähtien kokoelmat ovat karttuneet Forssan kaupungin kokoelmana.

Esinekokoelman esineistä on esillä Kirjavan kankaan kaupunki -perusnäyttelyssä n. 400 esinettä, ja digitoituna www.piipunjuurella.fi -tietokannassa 5923 esinettä keväällä 2018.

Esinevalokuvaus on oleellinen osa kokoelmien digitointia. Kuva: Tanja Härmä, Forssan museo.

3.1.2. Tekstiiliteollisuuden kokoelma

Oy Finlayson Ab sijoitti Forssan museolle vuonna 1989 työkoneita, työkaluja yms. ja vuonna 1996 laajan tuotearkiston, joka sisälsi näytteet kaikesta Forssassa painetusta kankaasta, sekä Porin puuvillan ja Tikkurilan Silkin aineistoja. Silloinen Oy Finlayson Ab on vuosien mittaan järjestynyt eri yrityksiin, ja omistajat ovat vaihtuneet moneen kertaan. Nykyinen, vuonna 2003 perustettu Finlayson Oy juontuu Espe Oy:sta. Finlaysonin Osakkaiden Säätiö huolehtii yrityksen kulttuuriperinnöstä ja tukee joka myös vuosittain tukee museoiden työtä Forssassa ja Tampereella. Arkisto on lisäksi karttunut museon toimesta vuoden 2009 jälkeen painotuotannon loputtua Forssassa. Kokoelmasta on keväällä 2018 digitoituna 2836 esinettä.

Tekstiiliteollisuuden kokoelma koostuu esineistä, valokuvista, arkistoista, kuosinäytteistä ja -luonnoksista. Tekstiilin valmistukseen, tuotekehittelyyn ja -esittelyyn liittyvää aineistoa on noin 500 hyllymetriä. Tämä aineisto sisältää kuosinäytteitä, originaaliluonnoksia, kuosikortteja, mallikirjoja, värjäysreseptejä ja -testauksia, markkinointimateriaalia, valokuvia ja henkilöstöön liittyvää aineistoa 1800-luvun puolivälistä vuoteen 2009. Kokoelma karttuu edelleen yksityisillä lahjoituksilla.

Kankaan teollinen painaminen alkoi Forssassa vuonna 1861. Tehdas oli ensimmäinen ja pitkään ainoa tehdas, joka Suomessa painoi kangasta. Vuonna 1951 Forssaan perustettiin oma kuosien suunnitteluosasto. Forssan tekstiiliteollisuuden kokoelma on ainutlaatuinen kokonaisuus. Sen avulla Forssan museon on mahdollisuus profiloitua sekä Suomessa että kansainvälisesti. Tällä hetkellä Finlayson Oy hyödyntää tekstiiliteollisuuden kokoelmaa uusien mallistojen luomisessa sekä markkinoinnissa.

Tekstiilikokoelman tilanteen parantaminen ja käytön tehostaminen tulee olemaan tulevien vuosien työskentelyn painopiste.

Aini Vaarin (vas.) ja Arja Mattilan kuoseista valmistettiin sisustusjulisteita kesällä 2018.
Kuva: Forssan museo, teollisen tekstiilin kokoelma.

3.1.3. Valokuvakokoelma

Valokuvakokoelma sisältää Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen koamaa kuva-arkistoa, Esko Aaltosen kuvaaman kokoelman, forssalaisten valokuvaamojen arkistoa ja Finlaysonilta saatua kuvakokoelmaa. Valokuvakokoelman laajuus on noin 200 000 kuvaa, ja siitä on www.piipunjuurella.fi -palveluun digitoituna 14517 valokuvaa keväällä 2018. Valokuvakokoelma on jatkuvan kiinnostuksen ja käytön kohteena.

Forssa-yhtiön kutomon työntekijöitä 1890-luvulla. Valokuva on digitoitu ja viety yleisölle avoimeen www.piipunjuurella.fi -palveluun. Kuva: Forssan museo.

3.1.4. Kirjakokoelma

Kirjakokoelma (n. 6000 nidettä) sisältää Esko Aaltosen kirjakokoelman, Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen ja Forssan museon kirjakokoelman, jossa on kotiseutukirjallisuutta, aluetta koskevaa tutkimuskirjallisuutta sekä museokirjallisuutta. Kirjakokoelma on luetteloitu kirjaston tietokantaan, ja sen kirjat ovat erikoisjärjestyksessä yleisön lainattavissa tai luettavissa. Kirjakokoelmaa käytetään säännöllisesti.

3.1.5. Arkistot

Museolle on vuosikymmenten saatossa kertynyt noin 25 yhdistysten tai yksityisten henkilöiden arkistokokonaisuutta (101,5 hyllymetriä). Museon historiaan kiinteästi liittyvien Esko Aaltosen henkilöarkiston ja Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistyksen arkiston luettelot ovat tutustuttavissa www.piipunjuurella.fi -palvelussa. Yhdistysten arkistoa on pyritty toimittamaan muihin arkistoihin (kotiseutuarkistoon, Elkaan tai maakunta-arkistoon). Arkistoihin kohdistuu vuosittain useita tietopyyntöjä.

3.1.6. Kaupungin taidekokoelma

Forssan kaupungin noin 500 teoksen taidekokoelma on kokonaisuudessaan inventoitu ja luetteloitu museon tietokantaan kuvineen. Kaupunki on liittynyt Kuvaston ja Museoliiton tarjoamaan sopimukseen, joka mahdollistaa kokoelmissa olevien suomalaisten taiteilijoiden teosten esittämisen museon hallitsemilla verkkosivuilla ja sovelluksissa ilman teos- tai tekijäkohtaista sopimusta.

3.2. Henkilökunta

Forssan museolla on vakituinen museonjohtaja ja amanuenssi/ tekstiiliarkistonhoitaja. Museonjohtajan tehtävä on johtaa museon toimintaa ja amanuenssi vastaa kokoelmista. Museon viestintä, asiakaspalvelu, näyttelytuotanto ja osa kokoelmatyöstä on hoidettu määräaikaisin sopimuksin vuodesta 2011 lähtien. Forssan museo kuuluu museoiden valtionosuuden piiriin, ja saa valtionosuutensa 2 vakituisen työntekijän mukaan. Kolmannen henkilön vakinaistaminen toisi myös mahdollisuuden museon valtionosuuden lisääntymiseen (yksikköhinta v. 2017 23 000 €).

Museon kehittäminen on tapahtunut ulkopuolisella rahoituksella projekteina ja määräaikaisissa työsuhteissa.

Museo on muistiorganisaatio, jonka palvelukyky on erityisen paljon hiljaisen tiedon varassa. Henkilökunnan asiantuntemus kohdistuu museon kokoelmiin ja paikkakunnan historiaan. Asiantuntemus karttuu päivittäisessä arjessa lukuisten kohtaamisten ja erityyppisten lähteiden kautta. *Museon tulevaisuuden ja palvelukyvyn kannalta on erityisen tärkeitä, että hiljaisen tiedon siirtyminen varmistetaan ja että henkilöresssien säilyminen turvataan.*

Alkaneella toimintakaudella käsitellään museon kolmannen vakanssin perustaminen.

Tekstiilmuseon ja tekstiiliarkiston järjestäminen Kuosikeskukseksi tulee vaatimaan n. 2 htv:n tilapäisen projektipanostuksen. On myös varmistettava, että teollisuusperinnön tietämys säilyy, vaikka tulevaisuus toisi henkilöstömuutoksia.

Forssan museon joukkue otti osaa kesäkuussa 2018 Forssassa järjestettyyn Nice Runiin ikoniseen Arja Mattilan (o.s. Tähti) sydänkuosiin sonnustautuneena. Kuva: Forssan museo.

Henkilökunta tekee vuoden 2018 aikana itsearviointin museoarviointimallin avulla. Museoviraston kehittämissyksikön lanseeraama malli (www.museoarviointi.fi) auttaa museoita tunnistamaan oman toimintansa vahvuudet ja kehittämiskohteet. Arviointi ohjaa museon profiloitumista ja toiminnan suunnittelua. Henkilökunnan tehtävänkuvaukset tarkistetaan vastaavan museon, toimialan ja kaupungin tavoitteita.

Monipuolinen yhteistyö on Forssan museolle tärkeitä. Voimavaroja yhdistämällä saadaan aikaan enemmän. Museo jatkaa kokoelmiin liittyvää yhteistyötä muiden museoiden kanssa Piipunjuurella-konsortiossa ja TAKO-verkostossa. Museopedagogiaa suunnitellaan yhdessä oppilaitosten ja Wahren-keskuksen muiden yksiköiden kanssa. Matkailukohteena museo toimii yhteen matkailuyritysten ja -matkailutoimen kanssa. Lounais-Hämeen Kotiseutu- ja Museoyhdistys on museon läheinen yhteistyökumppani, jonka kanssa haetaan uusia yhteistoiminnan muotoja. Yhteistyö on myös kansainvälistä ja perustuu Forssan teollisen tekstiilin perintöön. Henkilökunta vahvistaa kokemustaan projektien hallinnasta ja pitää huolta vuorovaikutustaidoista.

Henkilökunnan hyvinvointi takaa museon hyvän toiminnan. Museolla on yhdessä laaditut työyhteisön säännöt, joista pidetään kiinni. Kehityskeskustelut ja niiden huomioiminen arjessa, koulutukset ja tavoitteiden ja haasteiden jakaminen varmistaa henkilökunnan yhteistyökyvyn ja -tahdon.

3.3. Tilat

3.3.1. Forssan museo

Forssan museo sijaitsee Kehräämöalueen sydämessä 1849 rakennetussa makasiinirakennuksessa. Rakennuksessa on perusnäyttelyn tilat, vaihtuvien näyttelyiden Aulagalleria, museonjohtajan työhuone, asiakaspalvelupiste ja pieni kokoustila. Rakennus kunnostettiin 2013 ja katto uusittiin 2015. Rakennus on hyvässä kunnossa ja tarkoitukseensa sopiva.

Forssan museon rakennus toimi tehtaiden aikaan puuvillamakasiinina. Museo muutti rakennukseen vuonna 1980. Kuva: Forssan museo.

3.3.2. Tekstiiliteollisuuskokoelman tilat

Tekstiilikokoelman käytössä on vuonna 2018 Kehräämön vanha vaunutalli (137 m²) ja Tekstiilimuseo Tyyki (pinta-ala 347 m²). Jälkimmäisessä on myös museon muuta esineistöä. Molemmat tilat ovat kokoelmatyön käytössä ja yleisöltä suljettu. Molemmat tilat ovat toiminnan ja talouden kannalta ongelmallisia ja kunnostusta vaille. Museossa käynnistyi syksyllä 2017 "Tyykistä tulevaisuuteen" -hanke, jossa haetaan ratkaisua Forssan museon teollisen tekstiilin kokoelmaa säilyttävän tekstiiliarkiston ja Tekstiilimuseo Tyykin konseptointiin eläväksi ja toimintaympäristöään rikastuttavaksi avoimeksi Kuosikeskukseksi. Hanke selvittää sekä kokoelman käyttömahdollisuuksia että tilakysymyksiä.

Tulevaisuuden tavoitteena on, että teollisen tekstiilin kokoelmatilat ja esittely/työkentelytilat olisivat saman katon alla. Toimivin ratkaisu olisi löytää tilat Kehräämön päärakennuksesta, jolloin ne olisivat yleisön helpoiten saavutettavissa. Tilat sisustetaan säilytys- ja työtilakalustein arkkitehdin suunnitelmien mukaisesti. Arkiston yhteyteen järjestetään digitoititila, tutkimustila, työpajutila, museon kirjasto ja kokoustila. Osa tiloista voi olla yhteiskäytössä muiden kiinteistön toimijoiden kanssa. Toiminta konseptoidaan avoimeksi Kuosikeskukseksi, jossa asiakkaat pääsevät tutustumaan tekstiiliperintöön elämyksellisesti, itse tutkien ja kokien. Kuosikeskuksessa yhdistyvät arkiston ja kokoelmatilan säilyttävä ja museonäyttelyn esittävä ja osallistava tarkoitus.

Muutosvaihe edellyttää resurssien tehokasta kohdentamista tekstiilikokoelmaan. Tilojen kunnostus asianmukaiseksi vaatii rahaa ja varainhankintaa, ja muutosvaihe edellyttää henkilökunnan toiminnan suuntaamista aineiston inventointiin ja järjestämiseen. Muutosvaihe hankkeistetaan kahden-kolmen vuoden projektiksi, tavoitteena avata uusi kohde vuoden 2020 aikana.

Forssan museon tekstiiliarkisto kätkee sisäänsä hyllymetreittäin tekstiiliperintöä. Kuvassa tilanne talvella 2018. Kuva: Forssan museo.

3.3.3. Ronttismäen tehtaalaismuseo

Ronttismäen tehtaalaismuseo käsittää kolme asuinkiinteistöä ja yhden piharakennuksen Kalliomäessä 2. linjalla.

Tehtaalaismuseon kiinteistöjä on korjattu vuosina 2009-12, mutta vanhat kiinteistöt vaativat jatkuvaa huolenpitoa. Haasteena on kolmen asuinkiinteistön ja piha-alueen kunnossapito ja turvallisuus. Alueelle ei tällä hetkellä tule vettä, ja huonokuntoisessa ulkorakennuksessa on kuiva ulkokäymälä. Ronttismäen tehtaalaismuseon kiinteistöt ovat kaupungin tilapalvelun hoidossa ja niiden kunnossapitoa suunnitellaan yhdessä museon kanssa. Museon tulevaisuuden ja toimivuuden kannalta olisi hyvä tutkia, onnistuisiko huonokuntoisen ulkorakennuksen korvaaminen miljööseen sopivalla uudella huoltorakennuksella.

Piha-alueet ovat museon vastuulla. Apuna niiden hoidossa on kesällä 2017 aloitettu Puutarhakummien toiminta. Puutarhakummit ovat perinnekasveja ja puutarhahoidosta kiinnostuneita vapaaehtoisia, jotka kokoontuvat museon kutsusta tarpeen mukaan talkoisiin. Viikottainen ruohonleikkuu tapahtuu kesätyöntekijöiden tai nuorten työpajan työnä.

Ronttismäen tehtaalaismuseo kätkeytyy kauniiseen kalliomäkeläiseen pihapiiriin Forssan kirkon juurella. Kuva: Forssan museo.

3.3.4. Muut säilytystilat

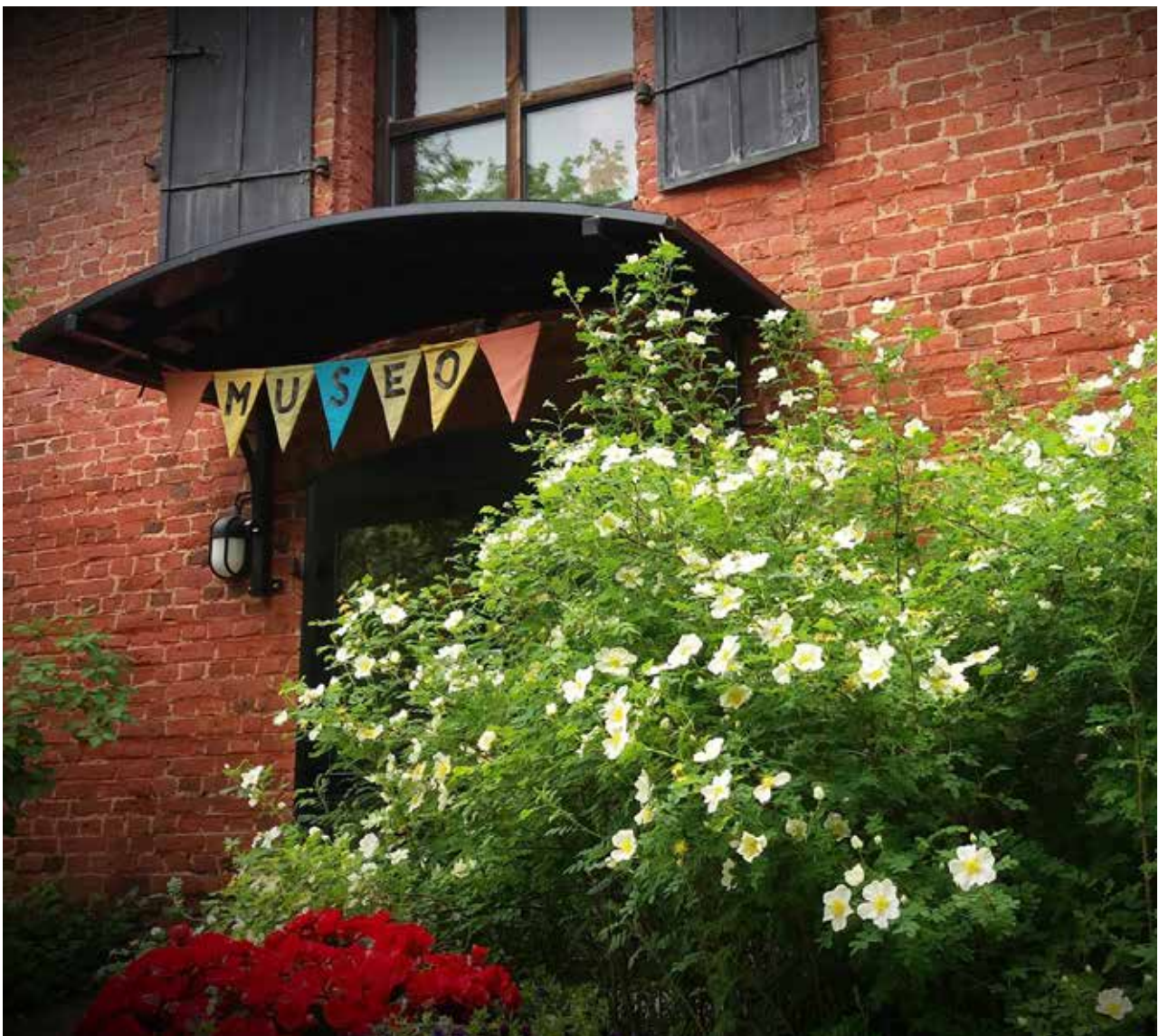
Esinekokoelmat sijaitsevat tällä kolmessa eri varastotilassa (yhteensä noin 500 m²) Kehräämön alueella ja Viksbergin entisen navetan vintillä. Kokoelmatiloja on käyty läpi ja järjeistetty, mutta täydelliseen järjestykseen käytössä olevilla resursseilla ei päästä, sillä kokoelmia on muutettu talkoovoimin paikasta toiseen vuosikymmenten aikana moneen kertaan. Säilytystapa on paikoin sekava ja paikkamerkinnot puutteellisia, jolloin esineitä on vaikea löytää. Valokuvakokoelmat (vedokset ja negatiivit) sijaitsevat kolmessa tilassa Kehräämön eri puolilla ja kirjakokoelma on Kirjaston tutkijahuoneessa.

3.4. Talous

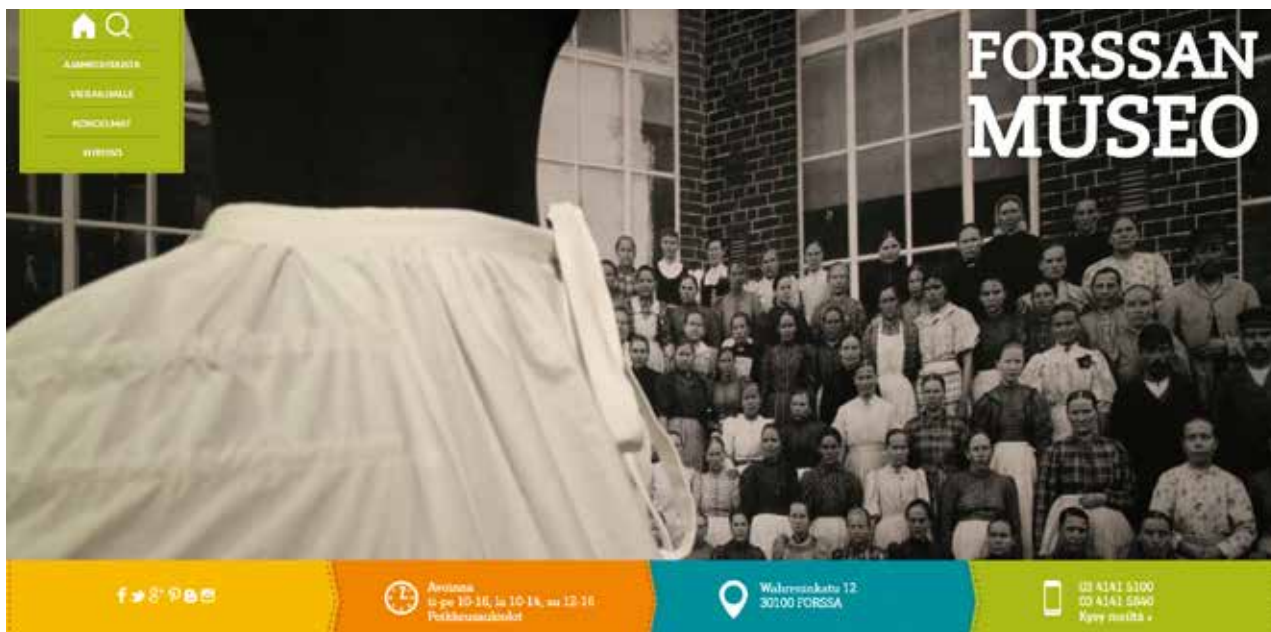
Vuonna 2017 museon toimintakulut olivat 342 930 €, josta summasta 34% rahoitettiin avustuksina ja oman toiminnan tuotolla. Jäljelle jäävästä kaupungin rahoitusosuudesta (225 954 €) peräti 46 % (104 940 €) oli kiinteistömenoja.

Museon talouden rakenne on pysynyt samana vuodesta 2012, ja museo on yksikkönä pysynyt erittäin hyvin budjettikurissa. Tavoite on jatkaa samaa hyvää taloudenpitoa ja pyrkiä kustannustehokkuuteen. Projektit ja niille suunnatut avustukset ovat oleellinen osa museon toimintatapaa.

Tekstiilikokoelman ja -museon tilanteen parantaminen vaatii kuitenkin myös taloudellista panostusta. Henkilökunta etsii aktiivisesti rahoitusratkaisuja, ja tekstiilimuseon muutosvaiheen kustannuksille ja uudenlaisen toiminnan aloittamiselle pyritään löytämään ulkopuolista rahoitusta. On kuitenkin huomattava, että kaupungin on pidettävä huolta kiinteistöomaisuudestaan ja henkilöstönsä työolosuhteista, joten tilojen muutostarpeet ovat myös sivistys- ja teknisen toimialan vastuulla.

4. DIGITAALISET PALVELUT

Museon palveluita ovat digitaaliset palvelut, tietopalvelu, yleisöpalvelu, näyttelyt ja museokauppa. Museon erityyppiset palvelut lomittuvat toisiinsa. Palvelut ovat käyttäjälleen maksullisia tai maksuttomia.

Käyttäjämääriltään tärkeimmäksi (v. 2017 53 669 yksittäistä käyttäjää) ovat nousseet museon digitaaliset palvelut. Digitaalisilla palveluilla tarkoitetaan www.piipunjourella.fi -tietokantaa, josta käyttäjät voivat tarkastella museon kokoelmia ja tilata valokuvia omaan käyttöönsä, museon sosiaalisen median kanavia (FB, instagram, twitter, blogi), joiden kautta kokoelmia ja Forssan historiaan liittyviä asioita nostetaan esiin, joissa käydään vuoropuhelua yleisön kanssa tai osallistutaan ajankohtaisiin keskusteluihin sekä museon www.forssanmuseumo.fi verkkosivuilta löytyviä digitoituja aineistoja kuten Kuoseja kaikille -hakemisto ja digitoidut julkaisut.

#kuosikeskiviikko on vuonna 2018 aloitettu viikoittainen perinne, jossa teollisen tekstiilin kokoelmaa tuodaan yleisön nähtäville sosiaalisen median kanavissa. Kuva: Ote museon Instagram tiililtä.

4.1. www.piipunjuurella.fi

Forssan museo muodostaa yhdessä Valkeakosken ja Varkauden museoiden kanssa Piipunjuurella -museoiden yhteenliittymän, joka jakaa sähköisen kokoelmatietokannan ja tekee yhteistyötä kokoelmien parissa.

Forssan museon kokoelmatyö painottuu tekstiiliarkiston ja kuvakokoelmien järjestämiseen, digitointiin ja esiintuomiseen. Tärkeä työväline on kokoelmatietokanta Collecte, jonka käyttäjinä Forssan, Valkeakosken ja Varkauden museot jakavat yhteisen asiakasportaalin www.piipunjuurella.fi, sekä liittyvät museoiden FINNAan vuonna 2018.

www.piipunjuurella.fi palvelee tiedonhakijoita, julkaisijoita ja museoiden vapaaehtoistyötä 24/7. Tietokannan pieniresoluutioiset kuvat ovat verkossa vapaasti käytävissä. Tietokannan kautta voi tehdä kuvatilauksia myös esim. suurkuvatulosteiksi, julkaisuihin tai yksityiseen käyttöön. Tilatut isoresoluutiokuvat ovat asiakkaalle maksullisia. Palautelomakkeella voi myös täydentää tai korjata museon kokoelmatietoja. Tätä mahdollisuutta hyödynnetään museon vapaaehtoistyössä.

Piipun juurella

Forssan, Valkeakosken ja Varkauden museoiden tietokanta

Hae kuvia...

Tarkennettu haku »

64 597
objekteja kokoelmassa

Viimeksi katsottu objekti

Nimi: JD653
Kokoelma: Valokuvaamo Jäniksen kokoelma / Valokuvaamo Jäniksen dokumenttikuvakokoelma

Ajankohtaista

27.11.2018 Jouluna 2018 Forssa pukeu... »
5.10.2018 10 000 kg - aika painavaa... »
27.8.2018 Ministeri työharjoittelu... »
27.7.2018 Froteekukat sähkökaapissa... »

Piipunjuurella.fi on Forssan, Valkeakosken ja Varkauden museoiden yhteinen palvelu, jonka kautta yleisöllä on pääsy museoiden digitoitujen aineistojen äärelle. Kuva: www.piipunjuurella.fi.

4.2. Sosiaalisen median kanavat

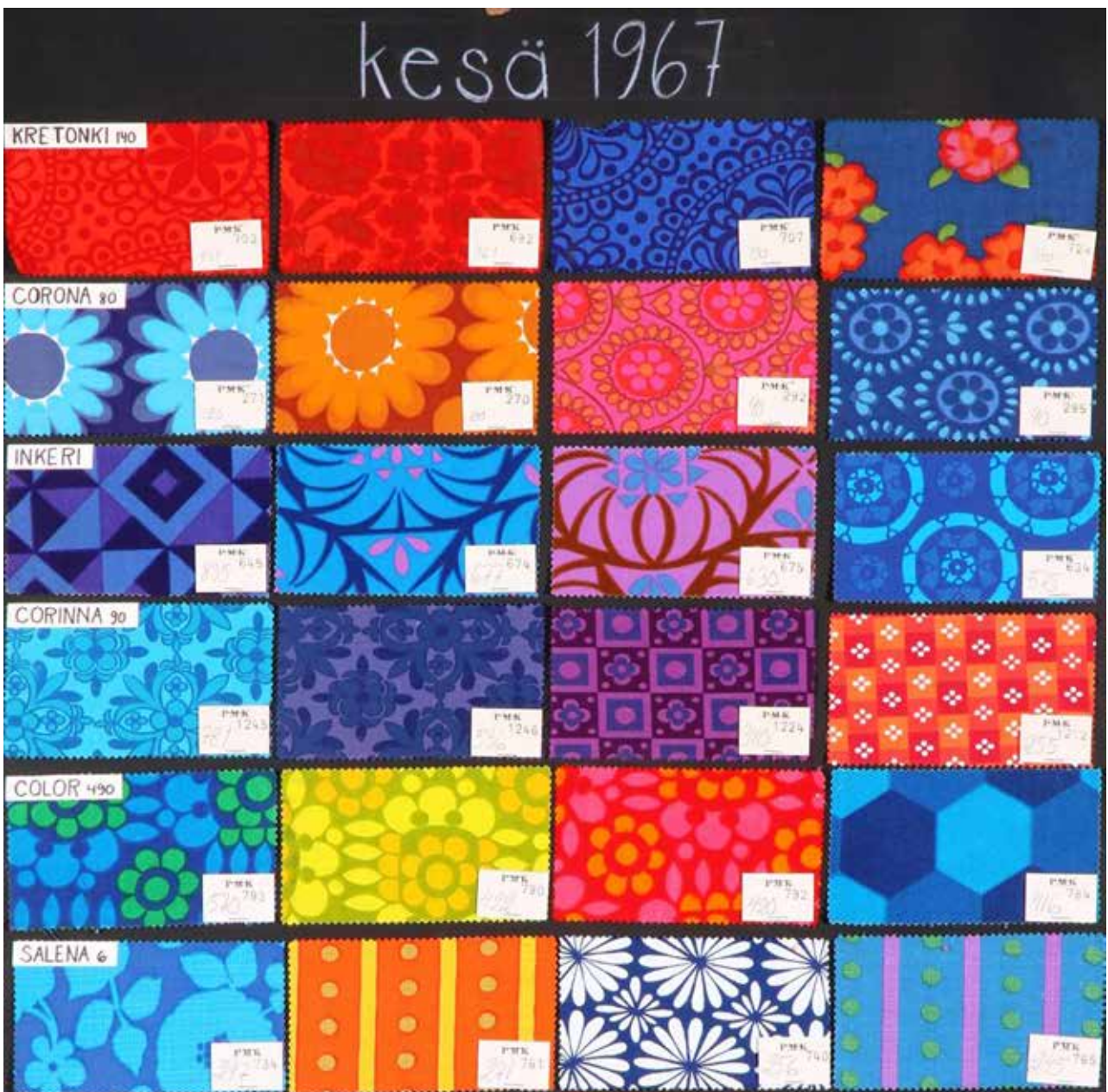
Museo palvelee yleisöä myös sosiaalisen median kanavien (Facebook, Instagram, Twitter, Pinterest, blogi) kautta. Sosiaalinen media tarjoaa helpon, nopean ja edullisen julkaisualustan kulttuuriperinnölle, ja tarjoaa vuorovaikutteisen foorumin aja kohtaiselle historiakeskustelulle.

4.3. Museon verkkosivut

Museon verkkosivut www.forssanmuseum.fi esittelevät museota, kertovat tapahtumista ja palvelevat historiatiedon hakijoita kahden hakemiston kautta. Kokoelma-osiosta löytyvät Kuoseja kaikille -hakemisto esittelee n. 300 forssalaista kuosia ja niiden suunnittelijat. Verkkojulkaisuissa on digitoituina Lounais-Hämeen kotiseutukuvaukset vv. 1925-73, sekä kahdeksan yhdistyksen vuosikirjaa. Vuosikirjoja digitoidaan palveluun tarpeen ja työtilanteen mukaan.

4.4. Kuosien digitointi

Tyykistä tulevaisuuteen -hankkeessa tutkitaan mahdollisuuksia yritysten hyödynnettävissä olevan digitaalisen kuosipankin perustamiseen joko yhteistyössä Finlayson Oy:n kanssa tai museon omana toimintana.

Kuoseja kesältä 1967. Kuva: Forssan museo, teollisen tekstiilin kokoelma.

5. YLEISÖPALVELU KOHTEISSA

Toiseksi eniten käyttäjiä on museokohteissa tapahtuvalla yleisöpalveluilla (n. 10 000 kävijää vuodessa). Näitä ovat avoinnapiito, opastukset ja museopedagogiset palvelut, kerhot, kehuukuppila, vapaaehtoistyö ja monenlaiset tapahtumat. Museon osallistumista erilaisiin tapahtumiin odotetaan yhä enemmän. Käyttäjinä ovat matkailijat ja ryhmät, koululaiset, yhdistykset, vapaaehtoiset, paikallinen kulttuuriyleisö.

5.1. Forssan museo

Kirjavan kankaan kaupunki -perusnäyttely on kiinnostava ja lapsiystävällinen katsaus paikkakunnan historiaan, ja palvelee hyvin sekä matkailijoita että paikallista yleisöä. Aulagalleriassa vaihtuvat näyttelyt esittelevät taidetta ja oppilastöitä Forssasta ja laajemmin. Museo toimii eri-ikäisten yleisöjen kohtaamis- ja oppimispaikkana sekä suosittuna matkailukohteena.

Yleisöpalvelu käsittää näyttelyiden esittelyn, avoinnapidon, tapahtumien järjestämisen, eri yleisöryhmille suunnatut teemapalvelut. Päivittäiset asiakaskohtaukset pidetään laadukkaana. Yhteydenpitoa muiden matkailukohteiden kanssa jatketaan, ja yhteisiä palveluita kehitetään.

Forssan museon uudistettu Kirjavan kankaan kaupunki -perusnäyttely avasi yleisölle ovensa marraskuussa 2013. Kuva: Tanja Härmä, Forssan museo.

Forssan museo on helposti saavutettava ja kiitetty käyntikohde keskellä Kehräämöä. Museo on avoinna yleisölle säännöllisesti, sesongit huomioon ottaen ja palvelee epävirallisesti myös alueen infopisteenä.

Museo panostaa jatkossakin laadukkaaseen asiakaspalveluun ja palvelutuotteiden yhteiskehittämiseen. Vapaaehtoistoiminnan koordinointi on yksi osallistavan, yhteisöllisen ja pedagogisen museotoiminnan muoto. Kehruukuppilat, kerhot ja vapaaehtoistoiminta tarjoavat mahdollisuuksia hyvinvointia lisäävään yhdessäoloon kulttuuriperinnön ääressä.

Kouluja ja oppilaitoksia rohkaistaan hyödyntämään museota oppimispaikkana. Tämä tapahtuu kouluja kontaktoimalla ja kutsumalla opettajia tutustumaan museoon. Museon palvelut vakiinnutetaan osaksi kurssisisältöjä. Kouluille suunnataan ennalta sovittaville luokka-asteille räätälöityjä vierailukonsepteja tai teemaopastuksia, tai kurssisisältöihin sopivia opastuksia ja tehtäviä. Koulujen ja museon välisestä kustannuksista laaditaan malli. Museo osallistuu alueen kulttuurikasvatussuunnitelman valmistamiseen ja noudattaa Lasten Forssa -periaatteita nuoren yleisönsä suuntaan.

Museo osallistuu Kehräämöalueen tapahtumatuotantoon ja järjestää omiin sisältöihin liittyviä tapahtumia.

Suomen Kulttuurirahaston Mullankaivajat -hanke käynnistyi Forssan museon ja Kulttuuriyhdistys Kuvio ry:n yhteistyönä 2018. Hanke osallistaa koululaisia kotiseudun arkeologiseen tutkimukseen. Kuva: Forssan mullankaivajat.

Museon näyttelyitä ja tapahtumia tuodaan esiin aktiivisella tiedottamisella, ja perusnäyttelyn yhteyteen laadittuja opetus- tai kokemuspaketteja hyödynnetään ja laajennetaan. Museon näkyvyyttä ja houkuttavuutta matkailukohteena pidetään yllä ja parannetaan. Museokauppa myy kotiseutukirjallisuutta ja Forssan historiaan liittyviä myyntituotteita. Tulevien vuosien merkkitapaus tulee olemaan Forssan perustajan A.W. Wahrenin elämäkerran ilmestyminen.

Vuonna 2013 uudistetun perusnäyttelyn laajempi päivittäminen tulee ajankohtaiseksi vasta seuraavaan toimintaohjelmaan.

Naantalin museonjohtaja Anne Sjöström tutustuu Sepänhaan pienoismallin Heikan koululaisten kanssa talvella 2014. Kuva: Tanja Härmä, Forssan museo.

5.2. Kuosikokoelman tilat ja palvelukonsepti

KUOSIEN TULEVAISUUS?

Aurinko painaa takavivusta ja paistaa suuren kuosimuraalin viijesien kyljessä. Tennareiden alla asfaltti on sininen. Asfaltin maalattu tettu kuro jalkuu aukon toiselta laidalle asti. Pikkuasi rymää kotti leikkipöytä, jossa isot, nyökkivät jousihevoset kantavat kyljissään väräkkäitä ja hokuttavia kuoseja.

Tekstiiliteollisuuskokoelma syntyi 1980- ja 1990-luvulla, kun silloinen Finlayson Oy sijoitti Forssan tekstiiliteollisuudella kertovaa aineistoaan museon hoitoon.

Tänä päivänä Forssan museo etsii avointa kuosikeskusta, jossa kaikki pääsevät esittelemään tutuksiin kuoseihin ja niiden historiaan.

vieltämään aikaa kuosien parissa. Kuosiuunnitelmia räjäytetään sisältöistä kaupunkikarttoiksi yhteistyössä kaupunkilaisten ja taiteilijoiden kanssa. Forssa muuttuu, myös kaduille ja puistoissa, kuosien kaupungiksi.

EUROOPAN UNIONIN tuella
Suomen maakuntaliiton
LounaPlussa

Teksti: Kristiina Huutonen Kuvat: Forssan museo

Teollisen tekstiilin kokoelmaan liittyvän palvelun kehittäminen on tulevien vuosien keskeinen tehtävä. Kokoelma koostuu tekstiiliteollisuuden esineistä, arkistoista ja kuosinäytteistä. Tavoitteena on järjestää laaja kuosikokoelma ja sen toiminnot palvelukokonaisuudeksi, josta tulee kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettu avoin arkisto, jonka sisällöt kaupunki on valinnut oman brändinsä ytimeen. Toimintakokonaisuudelle valitaan nimi, joka "arkistoa" paremmin kuvaa uutta toimintatapaa. Työnimenä on "Kuosikeskus". Kuosien kaupunki Forssa erottuu kaikista muista Suomen kaupungeista retrovatiivisella visuaalisella ilmeellään. Perinteestä ammentaminen tukee myös Järkivihreää ajattelua.

Kuosikeskuksensa kautta Forssa on läheisessä yhteistyössä Finlayson Oy:n kanssa. Yrityksen 200-v. juhluvuosi 2020 tarjoaa myös Forssalle mahdollisuuden nousta esiin suomalaisen painokangasdesignin historian ykköskohteena. Keskuksen palvelut on hinnoiteltu. Uudella konseptilla toimiva arkisto luo uudenlaista yritysyhteistyötä ja mahdollisesti laajentaa museon rahoitus pohjaa.

Forssa kaupunkina ja matkailukohteena profiloituu tekstiilikuosein. Tekstiilisältöihin on linkitetty yrittäjien palvelupaketteja. Kuosikeskuksen säilytyskalusteet ja työtilat on suunniteltu ja toteutettu sisustukseltaan kiinnostavasti ja arkisto itsessään on nähtävyyksi.

Voisivatko kuosit levittäytyä kaupunkikuvaan? Teollisen tekstiilin kokoelman kuosien potentiaalia on ideoitu Tyykistä tulevaisuuteen ja Kuoseja kaupungille -hankkeissa vuosina 2017-2018. Kuva: Forssan museo.

Kuosikeskuksessa on pieni näyttelytila, mutta tärkeämpää on, että sen sisällöt ovat levittäytyneet ympäri Forssaa visuaalisesti, kekseliäästi ja yllättävästi. Forssasta tehdään Kuosien kaupunki, mikä tarkoittaa, että forssalaisia kuoseja voi nähdä kaupunkitilassa esimerkiksi bussikatoksissa, betonikerrostalojen päädyissä, viireinä tai Kehräämön yleisölle avoimissa tiloissa. Forssan nimi tuo muualla mieleen virkeän kulttuuriperintöään brändityössä ja paikkakuntaviihtyvyydessä kekseliäästi hyödynnettävän paikkakunnan ja Forssa saa sillä valtakunnallista ja kansainvälistä medianäkyvyyttä. Tämä johtaa paikkakunnan vetovoiman kasvuun, jolla on vaikutuksensa niin asukasmäärään kuin yritysten elinvoimaan vrt. Hull ja Manchester.

Maisema-arkkitehti Ella Kautto ja kuvataiteilija Tero Annanoli pureskelivat Kuosien kaupunki -konseptisuunnitelmaa kuosiluonnosten äärellä keväällä 2018. Kuva: Forssan museo.

Kuosikeskus sijaitsee asianmukaisissa, hyvin tavoitettavissa tiloissa, joissa valaistus, tietoliikenneyhteydet ja muut yleiset olosuhteet soveltuvat sekä aineiston säilyttämiseen ja työskentelyyn sen parissa avoimen arkiston periaatteiden mukaisesti. Kuosikeskus tuo tutkijoita ja matkailijoita Forssaan, mahdollistaa ryhmävierailut ja on mielenkiintoinen ja ainutlaatuinen matkailukohde yhdessä Kehräämön muun toiminnan kanssa. Tätä käyttöä hyväkseen niin ulkomaisia suunnittelijoita ja toimijoita Suomeen tuova Finlayson kuin muutkin yritystoimijat.

Inventoinnin ja luetteloinnin yhteydessä arkistoaineistosta on erotettu käyttökokoelma, jota kävijät voivat tutkia ja käyttää vapaammin kuin varsinaista arkistoaineistoa. Käyttöaineisto modifioituu erilaiseksi museokaupan tuotteiksi ja toimii aineistona museon viiteryhmien järjestämällä kursseilla ja opetuksessa.

Finlayson hyödyntää Kuosikeskuksen aineistoa yhteistyössä museon kanssa ostaen museolta arkisto- ja tutkimuspalveluja. Finlaysonin tekstiiliarkistosta ammentama aineisto vie Forssa-nimeä maailmalle. Myös muut tahot, opiskelijat, koululaiset, tekstiilialan yrittäjät, matkailuyrittäjät, yksittäiset asiakkaat, media, hyödyntävät aineistoa selkein reunaehdoin ja sopimuksin joko suoraan tai sämplättynä. Koulut ovat ottaneet kulttuuriperinnön aktiivisesti osaksi toimintaansa. Arkiston aineistoa hyödynnetään mm. kielten, kuvataiteiden, historian ja matemaattisten aineiden tulokulmista ilmiöoppimisen periaatteiden mukaisesti.

Verkossa olevat laadukkaat digitaaliset kuosit, niihin liittyvä suunnittelijatieto ja muut sisällöt tuovat Forssa-kuosit myös niiden ulottuville, jotka ovat maantieteellisesti kaukana. Aineistosta osa on todettu tekijänoikeusvapaaksi ja avattu avoimella lisenssillä kenen tahansa kaupallisesti hyödynnettäväksi. Arkiston aineistoja tutkitaan ahkerasti eri korkeakoulujen toimesta. Kestävän kehityksen innovaatiot keskustelevat tulokkaasti vanhan kuosiperinnön kanssa.

Tekstiiliarkiston kuoseista on poimittu valikoitu otos graafiseen käyttöön sekä kaupungin että minkä tahansa forssalaisen yrittäjän käyttöön. Kaupunkikuvaa rikastuttavat graafiset elementit - teippaukset, kyltitykset, leikkipuistokalusteet, lyhtypylväsmainokset yms. - toistavat Forssassa suunniteltuja ja valmistettuja kuoseja.

Aineiston tehokas käyttö, esiintuonti ja järjestäminen uuteen tilaan vaatii museaalista inventointia, luetteloimista ja digitointia. Osa seulontatyöstä tehdään yhdessä museon ystävien ja vapaaehtoisten kanssa osallistavana joukkoistusprojektina.

Ote Kuosien kaupunki
konseptisuunnitelmasta

Tero Annanoli
kuvataiteilija
&
Ella Kautto
maisema-arkkitehti

5.3. Ronttismäen tehtaalaismuseo

Tehtaalaismuseo säilyttää ja esittelee forssalaisen työväen asumista 1900-luvun alkuvuosikymmeninä.

Ronttismäessä järjestetään kesäisiä tapahtumia kuten yhteislaulua, joogaa, lastentapahtumia tai muita kulttuuritapahtumia yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Voimavarat suunnataan tapahtumien järjestämiseen, sillä satunnaisten kävijöiden määrä Ronttismäessä on ollut vähäinen. Kesällä 2017 alkanut Puutarhakummitoiminta voi osoittautua tulevien vuosien voimavaraksi.

Ronttismäen tehtaalaismuseon toimintaa suunnitellaan yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yhteyksiä seurakuntaan ja Kalliomäen omakotiyhdistykseen tiivistetään.

Ronttismäen tehtaalaismuseo toimii monipuolisen toiminnan näyttämönä aina kevätkaudesta syksyyn saakka toivottaen tervetulleeksi niin matkailijat, koululaisryhmät kuin tapahtumavieraat.
Kuva: Forssan museo

6. TIETOPALVELUT

Museon tietopalvelu vastaa kokoelmiin ja Forssan menneisyyteen liittyviin kyselyihin ja aineistopyyntöihin. Tietopalvelu on osin maksullista. Palvelu tapahtuu verkossa www.piipunjuurella.fi -portaalin kautta tai paikan päällä. Aineistoja (kuten valokuvia) ja Forssan historiaa koskevaa tietoa hakevat tutkijat, toimittajat, yritykset ja yksittäiset harrastajat. Kokoelmat ja arkistot palvelevat museon omaa näyttelytuotantoa, historiantutkijoita ja -harrastajia. Vuositasolla erilaisia kyselyjä tulee noin 150. Arkistopalveluista ovat ahkerimmin käytössä henkilöiden ja yhteisöjen arkistot, valokuvakokoelmat ja tekstiiliarkisto. Viimeisen merkittävin hyödyntäjä on Finlayson Oy, joka hyödyntää museon ylläpitämää tekstiiliarkistoa uuden tuotannon suunnittelussa. Tämä yhteistyö on nostanut esiin tekstiiliarkiston käytön hankaluuden nykyolosuhteissa. Näytteiden löytäminen, esilleotto ja kuvaaminen on aikaavievää ja hankalaa, kun toiminta tapahtuu ahtaissa, epäkäytännöllisissä ja huonosti valaistuissa tiloissa ja kahdessa eri rakennuksessa.

Museo-objektin asianmukainen luettelointi palvelee ja mahdollistaa tutkimustyön. *Museo tarjoaa ainutlaatuisen aineiston tekstiilintuotannon historian ja kotiseudun tutkimukseen.*

Forssan museon henkilökunta palvelee asiakkaita aktiivisesti myös tietopalveluiden kautta, vastaten kokoelma- ja arkistokyselyihin, kuvapyyntöihin ja historiakysymyksiin. Kuva: Tanja Härmä, Forssan museo.

7. NÄYTTELYT JA JULKAISUT

Näyttelyitä valmistetaan omana toimintana tai tilauksesta. Museon perusnäyttely Kirjavan kankaan kaupunki palvelee yleisöä Forssan museossa, lisäksi museo toteuttaa kokoelmiinsa liittyviä näyttelyitä Vinkkelissä. Museon Aulagalleriaa vuokrataan taiteilijoiden näyttelyihin. Näyttelyitä kootaan museon kokoelmiin ja paikalliseen kulttuuriperintöön liittyvistä aiheista tilanteen ja resurssien mukaan. Aiheet nousevat yleisön toiveista tai ajankohtaisista keskustelunaiheista. Näyttelyiden suunnittelussa ja toteutuksessa pyritään yhteistyöhön muiden museoiden tai tahojen kanssa. Näyttelytilana hyödynnetään omien tilojen lisäksi kaupungin muita julkisia tiloja kuten Näyttelytila Vinkkeliä.

Näyttelyiden tuottaminen vaatii resursseja, joita museon nykyisessä taloudessa ei ole osoittaa. Forssan museon henkilökunta on kuitenkin vuosien mittaan, omien ja tilausnäyttelyiden kautta, kehittynyt hyvänä näyttelyviestijänä. Näyttelyiden suunnittelun ja tuottamisen kehittäminen maksullisena tilauspalveluna sopisi hyvin museon toiminnaksi.

Vuodesta 1924 lähtien julkaistu vuosikirjasarja tarjoaa runsaasti tietoa lounaishämäläisestä kansanperinteestä ja historiasta: tavoista, nimistöä, elämänmuodoista. Vuosikirjat ovat vieneet lounaishämäläistä perinnetietoutta yliopistojen kirjastoihin ja tutkijoiden ulottuville.

Museo julkaisee paikalliseen kulttuuriperintöön liittyviä julkaisuja tilanteen mukaan.

TARINOITA PIIPUN JUURELTA

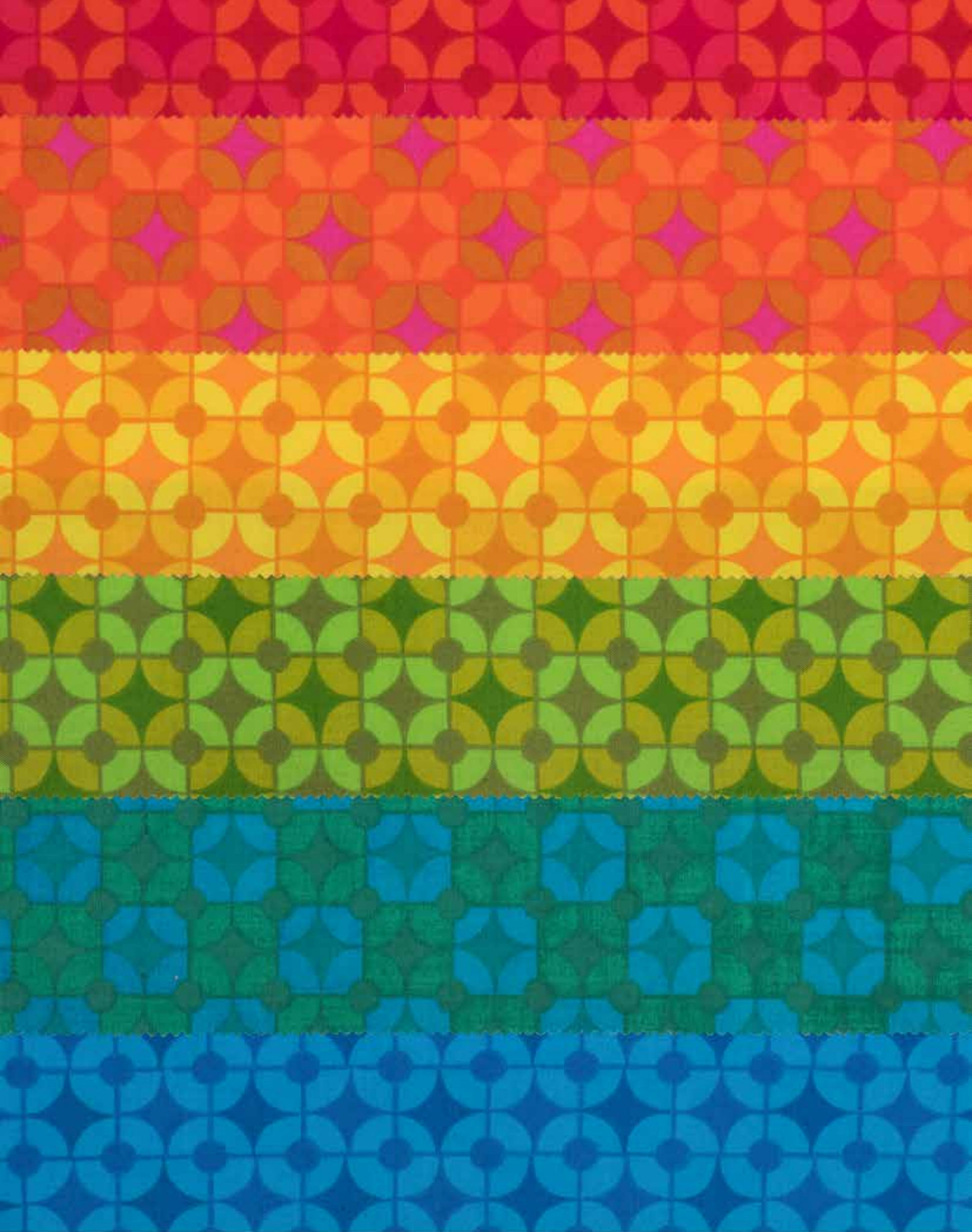
Forssan, Valkeakosken ja Varkauden museoiden yhteisnäyttely Tarinoita piipun juurelta nähtiin Forssan kaupunginkirjaston näyttelytila vinkkelissä loppuvuonna 2017. Näyttely kokosi yhteen pienten tehdaskaupunkien tarinat Suomen itsenäisyyden ajalta. Tarinoita piipun juurelta kuului Suomi 100 -juhlavuoden ohjelmistoon. Kuva: Tarinoita piipun juurelta.

8. TIIVISTELMÄ

Forssan museon tavoitteet toimintakaudella 2018-2023 ovat:

1. parantaa tekstiilikokoelman olosuhteita ja palvelumahdollisuuksia
2. tallentaa ja välittää kulttuuriperintöä kaupungin asukkaille, lapset ja nuoret erityiskohteena
3. tarjota laadukkaita elämyksiä kaupunkilaisille ja matkailijoille
4. säilyttää ja parantaa digitaalisten ja tietopalveluiden tasoa

Tärkein kehittämiskohde on järjestää tekstiiliteollisuuden kokoelma siten, että se tulevaisuudessa palvelee paremmin yhteisöä ja yrityksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa tekstiilikokoelmien läpikäymistä ja järjestämistä palvelukuntoon ja kokoelmien säilytysolosuhteiden parantamista.

Puuvillakangas vuodelta 1966
design Pirkko Hammarberg
painettu Finlayson-Forssa Oy:n tehtaalla
Forssan museon teollisen tekstiilin kokoelma

FORSSAN
MUSEO

#forssanmuseo
#kehräämö

@forssanmuseo

@vorssammuseo

forssanmuseo

vorssammuseo

forssanmuseo